

vel. Itt nyugszik ő hátratámaszkodva egy gazdagon himzett szőnyegen feledő álmadozásokban. A' tömjény illatkörében a' boldog Arabiának legválogatottabb fűszerillatjait magába szíjja, szóval, minden körülözönlő őt, mi az érzékeket kéjbe ringathatja, — 's még is többnyire boldogtalan teremtés ő! a' fény pazarnak közegette keble egy puszta, reménytelen sivatag. A' mit ő érez, — érezhetne, vagy megkövesült, vagy elfojtatott; szíve meg van maszlagosítva; lelke lealacsonyítva; ő nem elegendhetik *Hafiz*-nak az utolérhetetlennek énekébe, midőn dalolja: „A' nyugati szellő lehellete moschust hintend maga körül; az ő világ ujra fel fog ifjulni;“ de ő eleped a' legaljasabb fogásban 's érzi, hogy nyugati szellő' lehellete neki nem hozandja enyhes levegőjét a' szabadságnak, nem az örömmek!

II. Akbar mogul császár' Serailja kiterjedtségére nézve olly nagy, hogy minden hölgynek — kiknek száma jelenleg *öt ezer*, — különös tereme van. Ezen hölgyek „osztályokba“ vannak osztva; minden osztálynak meg van a' maga felvigyázónéja (*Darogha*) de *egy* van mindenek felett főhatalommal megbízva, hogy az ügyek a' Serailban szüntolly szabályosan 's jó rendben folyjanak mint az országlás' egyéb ágaiban.

Mind egyik szolgáltatáshoz képestit illendő fizetést huz; a' toll nem írhatja le a' császárnak határtalan bőkezűségét, de némi számadást még is adunk egy hölgynek hónapi járandóságául. Az első rangú hölgyek 1610-től lefelé 1028 rupiát (1 rupia — 1 fr. 21 kr. e. p.) kapnak hónaponként. A' legelölkelő szolgálók 51-től lefelé 29 rupiát, 's mások 2-től 40 rupiáig fölfelé.

A' nagy kapunál egy *Meschreff* vagyon felállítva, ki a' harem' kiadásai és bevételei felett számot visz. Mikor a' hölgyek egyike valamit akar, a' kincstárnokhoz folyamodik, ez a' hölgy' hónapbéréhez szabott váltólevelet ír a' *Meschreff*hez, ki a' királyi palotába küldi azt, hol azután kifizettetik.

A' haremét belülről asszonyok őrzik, 's a' királyi teremek kapujához mindig a' legmeghittebbek választatnak; legott a' kapun kívül az eunuchok őrködnek, 's még tovább szükséges távolságban a' *radschputok* állnak, ezeken túl a' kapu örök, 's a' kerítésen kívül az *omráhk*, *ahdeeanok* 's egyéb katonai fegyveresek.

A' RÉGI GÁLOK' VALLÁSA.

N E Y - T Ő L.

I.

Minden időkben 's a' világ minden tájain a' vallás volt azon főtengely, melly körül az emberi életnek lelki ereje vagy is maga a' legbensőbb élet forog. A' vallás azon nagy titok, melly a' munkálkodó észnek első ébredésekor ajánlkozik a' léleknek, világos felhőkint lebeg útai előtt, jótévő csillagkint kíséri őt 's vezérli lépteit, nyílt ég gyanánt nyúlik el felette, egész hona felett, 's ezen végetlen terjedtségű paizs alatt vigan 's nyugodtan végezi az ember terhes napi munkáját; ennek védelme alatt biztosítva látja fáradozási gyümölcsseit, 's azoknak éldelhetése reményében boldogul él, megvetve az ellene torló sorscsapásoknak fenyegetéseit; 's végre is, ha az életvihar már minden egyéb védfalakon átrontott, a' vallásnak e' paizsa alatt bátran mérkőzik a' halállal az ember, 's azt nem rettegve, elhunytában is, a' diadal érzetével nézi az üldöző sors erőködéseit, tudván hogy szebb dicsőség várja őt mint földi pályáján. A' vallás azon fonál, melly az embernek minden érzelmén, cselekedetén, óhajtásán keresztül füződik, ez azon kötelék, melly által a' belső ember a' külvilággal a' multtal és jövővel a' végtelenség és örökkévalósággal összefügg; ez azon láncz, melly az embert a' világok végetlen sokaságához mint egy tagját az egésznek kapcsolja, de egyszer'smind azon isteni erő, melly őt fentartja, hogy ugyan azon világok tömegtelen tengerében a' porszemnél is kisebb ember semmivé ne enyészszék. A' vallás azon nagy titok, mellynek érzetét világosan hordozzuk keblünkben, mellynek hatása a' mindennapi tapasztalásban előttünk fekszik, 's melly még is felsőbb sugallás közbenjárása nélkül lényege egész kiterjedésében megfeythetlen, 's az ntósó lehelletig titok marad előttünk, épen azért, mivel magossága és szentsége sokkal nagyobb, hogy sem a' gyarló emberi ész ahhoz felérni, vagy azt éppen kimeríteni képes volna.

A' vallás tehát azon fontos nagynemű tárgy, mellyet mindig új figyelemmel 's új érdekekkel vizsgálhatni, 's mellynek különböző elágozásai különös megfontolás alá vétetve mindig új és hasznos tanulságokkal bővítik az emberi elmét.

Az isten bölcs akaratja középrendű teremtmények-
kel is kíváná népesíteni a' világot, — ezeket tehát tö-
kéletességgel föl nem ruházható, mert ugy szinte is-
teneknek vagy legalább angyaloknak kelle lenniük
Hogy tehát e' teremtmény rendeltetésének megfelelően
szükségkép gyarlóságok, gyöngeségek, hiányok tor-
lottak össze lényegében, 's e' teremtmény az ember
lett. —

Ezen emberi gyöngeségnek, mely különböző kör-
nyülményekben aljasabb hibákká is fajul, az volt ter-
mészetes következése, hogy az ember a' természet
minden javait egyedül csak magáért hivé teremtve, 's
minden egyes ismét azokat csak magának kíváná el-
foglalni, azokat csak magánosan birni. De mivel az
emberi természet meg nem elégszik a' csupa akarat-
tal, hanem kifelé is hat, azaz, az akaratot tetté ala-
kítja, az ekképen ellenkező erők egymást viszonyosan
rontották, miből ugyan is közös háború-zavar, egyes-
nek egyes elleni szüntelen csatázása származék.

Ha ezen surlódás így tart, az emberi nemzetnek el-
kelle vesznie. Azért, ámbár ezen, az emberi termé-
szetben gyökerezett ellenséges kifelé hatásnak, ha-
csak az ember meg nem szünnék az lenni a' mivé ren-
deltetett, örökké kell tartani, — az isten nagyobb tö-
megeket kíváná szorosabb kötelékkel egybekapcsolni,
mellyek azután magát mint egy testet tekintve, legalább
magok ellen szüntelen ne dühösködjének és saját bel-
sőjökben ne dúljanak. Egy érzetet önte tehát az em-
beri szívbe, titkosat és hathatóst — a' vallás érzetét.

Ennek nyomát feltaláljuk minden időkben, minden
népeknél.

A' vallásnak első érzete homályos; azonban már
még is olly erős, hogy a' hasonérzetűeket szorosan
kapesolja egymáshoz, 's a' vad állapotban elégséges
ok, hogy mindenki ellenség legyen, ki különbözőt
érez. — A' vallásnak szüksége és magasabb eredete
csak a' felvilágosultabb ész okoskodásának szüleménye.

A' vallás irányzata mindig a' legfenségesb, mert az
ember mindig annak szenteli vallási tiszteletét, mit
fogalminál fogva legnagyobbnak ismer vagy gondol,
vagy képzeli. A' vallás érzete az emberi szívvel ugy
összeforrad mint egyéb érzelmek, 's így annak moz-
galmaikat követni tartozik. Mivel pedig az emberi ter-
mészet kifelé törekszik mindig hatni, az emberi szív

érzéseit kiönteni szereti: a' vallás érzete is külső je-
lekben nyilvánítja magát, mellyekből vallásos csele-
kedetek, szertartások, áldozatok 's mindennemű val-
lási pompa származnak. Gyakran ezen külső jelek an-
nyira összeegyednek a' belső érzéssel, hogy egyiket
a' másiktól elválasztani alig lehet; néha pedig épen
a' küljelek elfojtják a' belérzést, hogy ennek csak
nyoma és emlékezete sem marad.

Ezen külső jelek által fejezi ki az ember, a' mit
szívében érez és vall; a' honnét is ezen szó *vallás*
egy a' legjobbak közül nyelvünkben, mert lehet, hogy
semmi hite sincs valami népnek, azaz semmit sem
hisz e' tekintetben, és még is van vallása

Ezen küljelek és szertartások különböző nemzetek-
nél különbélek 's a' vadabbaknál, állatiabbaknál rend-
szerint durvábbak, kegyetlenebbek; ugy hogy egyéb
adatok hiányában ezen vallási cselekvés módokru-
l következtetést lehet húzni valami népnek belső vallási
állapotjára. Mert a' vallás is ugy mint más dolog, em-
berben csak emberileg támadhat, érzés és eszme ál-
tal; ezeket pedig közelebről meghatározzák a' kö-
rnyülmények, mellyeknek tulajdonkép eszmét ébresztő
befolyásuk van a' lélekre, és belső műveltségi vagy is
inkább kifejlési állapot: mert ugyan azon egy tár-
gyat, esetet tüneményt különböző fokra kifejlett lel-
ki tehetség különbözőn fogja felfogni 's így a' leg-
alacsonyabb legzavartabb 's leghomályosabb eszű nép-
től egész a' legmagasb legtisztább 's legvilágosb fo-
galmú nemzetig mindeniknél más más lesz a' valhási
föggondolat 's azért mások is a' mellékeszmék, mások
a' küljelek, szertartások: mindazáltal a' valódi, ma-
gában tökéletes örök 's változatlan eszméhez az em-
beri lélek saját erejéből föl nem emelkedhetik soha;
mert ezen erő sokkal korlátoltabb, hogysen felsőbb
közbenjárás nélkül a' legszentebb tárgynak tiszta fel-
foghatása neki engedtessek.

Ezen igazságnak erősítéséül szolgálhat egy régi
nagy nemzetnek a' Gátoknak vallási állapotjuk vizs-
gálása, mely jó és rossz, szép és hibás oldalai-
val csak ismét azt fogja bizonyítani, hogy csak az isteni nyi-
latkozás adhat e' nagy dologban eléggé világos meg-
győződést, eléggé erős és állandó megnyugtatóst.

(Folytatása következik.)